

De bankgift

De meest gebruikte schenkingstechniek voor gelden en effecten is de bankgift, de moderne variant van de handgift. Dit laat toe om zonder schenkingsrechten en (meestal) ook zonder successierechten het vermogen naar de volgende generatie over te dragen.

Handgift, bankgift en notariële schenking: zelfde inhoudelijke voorwaarden

Net zoals bij een notariële schenkingsakte moeten de handgift en de bankgift aan bepaalde inhoudelijke voorwaarden voldoen: de schenker zal zich dadelijk en onherroepelijk moeten ontdoen van de geschonken goederen, hij zal deze overdracht doen vanuit een begiftigingsinzicht en de begiftigde zal deze schenking ook moeten aanvaarden.

Maar andere vormvoorwaarden

De regel is dat een schenking enkel geldig is indien deze onder de vorm van een akte gebeurt en met name onroerende goederen kunnen alleen geschonken worden door middel van een notariële schenkingsakte. Er zijn echter drie schenkingsvormen die ontsnappen aan de vereiste van een notariële schenking: de handgift, de onrechtstreekse schenking en de vermomde schenking. Op de vermomde schenking (bv. een schenking die is voorgesteld als een verkoop) gaan we niet verder in.

De handgift bestaat al sinds mensenheugenis en komt tot stand door de materiële en onherroepelijke overhandiging door de schenker aan de begiftigde die aanvaardt en waarbij in hoofde van de schenker een intentie om te begiftigen bestaat (de zogenaamde 'animus donandi'). Aangezien de materiële overdracht (de traditio) noodzakelijk is, veronderstelt een handgift dat de geschonken goederen lichamelijk en verplaatsbaar zijn: je moet ze werkelijk van hand tot hand kunnen overdragen.

Maar bepaalde roerende goederen zijn niet (meer) materieel overdraagbaar, zoals aandelen op naam maar ook alle effecten aan toonder waarvan de wet nu voorschrijft dat ze moeten gedematerialiseerd zijn. Gelukkig aanvaarden rechtsleer, rechtspraak en de fiscus dat de bankgift of schenking door overschrijving een geldige vorm is van onrechtstreekse schenking die een waardig alternatief vormt voor de handgift.

Geldigheid van de bankgift als onrechtstreekse schenking

Opdat een overschrijving tussen rekeningen voldoet aan de kwalificatie als geldige onrechtstreekse schenking moeten wel een aantal voorwaarden worden vervuld. De inhoudelijke voorwaarden die op elke schenking van toepassing zijn, moeten natuurlijk worden vervuld: de schenker moet de overschrijving van gelden of de transfer van effecten laten plaatsvinden naar de rekening van de begiftigde vanuit de intentie om de begiftigde op onherroepelijke wijze te bevoordelen. Die begiftigde moet die schenking ook zo aanvaarden en ook bekwaam zijn om die te aanvaarden. Zo zal een minderjarig kind handelingsonbekwaam zijn maar zal een ouder of grootouder in naam van het minderjarige kind de schenking kunnen aanvaarden.

Opdat een bankgift kan gekwalificeerd worden als een geldige onrechtstreekse schenking moet er sprake zijn van een zogenaamde neutrale rechtshandeling (=de overschrijving) die door de animus donandi van de schenker het karakter krijgt van een schenking. Daarom is het absoluut verboden dat er op het overschrijvingsformulier als mededeling 'schenking' wordt vermeld want dan verliest deze rechtshandeling haar neutraal karakter. Men kan dan aanvoeren dat men door die overschrijving zelf een schenkingsakte wou verwezenlijken, wat dan weer verboden is want voor een geldige schenkingsakte is een notariële tussenkomst vereist.

Aangezien aandelen op naam enkel kunnen worden overgedragen via een vermelding in het aandeelhoudersregister en niet via overschrijving, zal een onrechtstreekse schenking hier niet mogelijk zijn. De enige oplossing om aandelen op naam te schenken zal bestaan in een notariële schenking.

Geen schenkingsrechten

Een bankgift is niet onderworpen aan schenkingsrechten in tegenstelling tot een Belgische notariële akte die altijd aanleiding zal geven tot het heffen van schenkingsrechten.

En ook geen successierechten?

Goederen die meer dan drie jaar voor het overlijden van de schenker zijn geschonken, zullen geen aanleiding geven tot heffing van successierechten. Vindt er daarentegen wel een overlijden plaats binnen de drie jaar na de schenking dan zijn er wel successierechten verschuldigd tenzij (één van) de partijen die bankgift voor het overlijden hebben laten registreren. De schenkingsrechten (3% voor schenkingen in rechte lijn en tussen echtgenoten en 7% tussen alle andere) zullen meestal immers heel wat lager liggen dan de successierechten.

Het bewijs van de bankgift

Een schenking is maar geldig indien ze ook aanvaard wordt door de begiftigde. Alhoewel dit stilzwijgend kan gebeuren (door bijvoorbeeld de geschonken gelden te gebruiken voor een uitgave) zal een uitdrukkelijke, schriftelijke aanvaarding veel minder aanleiding kunnen geven tot discussie. Bovendien moet ook kunnen bewezen worden dat de overschrijving de kwalificatie van een onrechtstreekse schenking heeft gekregen door het begiftigingsinzicht van de schenker aan te tonen. Om die redenen is het absoluut aan te raden een geschrift op te maken.

Dit geschrift is belangrijk om tegenover de andere erfgenamen de schenking te bewijzen, maar ook tegenover de fiscus. Bovendien is een geschrift ook noodzakelijk mocht de begiftigde besluiten de schenking te laten registreren teneinde de driejaarstermijn af te kopen. Dit bewijs wordt meestal geleverd door middel van de zogenaamde pacte adjoint waarin de schenkingsvoorwaarden worden vastgelegd.

Modaliteiten bij de bankgift

De schenker kan specifieke voorwaarden koppelen aan de bankgift. Deze afspraken worden vastgelegd in een overeenkomst, de pacte adjoint.

Welke voorwaarden kunnen nu verbonden worden aan de bankgift? We sommen hierna de meest voorkomende op:

- ***Verbod tot inbreng in huwelijksgemeenschap of geregistreerd partnerschap:***
Meestal willen ouders die aan hun kinderen schenken ook graag dat de geschonken goederen van de kinderen blijven en niet van hun (huwelijks)partner. Er kan zelfs bepaald worden dat ook de inkomsten van de geschonken goederen eigen blijven voor de begiftigde kinderen, zelfs indien ze onder een gemeenschapstelsel zouden gehuwd zijn.
- ***Op voorschot of buiten deel?:***
Als er niets specifiek over wordt bepaald, gaat de wet ervan uit dat een schenking aan een erfgenaam als voorschot zal gelden op het deel waar deze later, bij het openvallen van de nalatenschap, recht op heeft. De schenker kan echter ook voorzien dat deze schenking daarbuiten valt en een extra-voordeel t.o.v. de andere erfgenamen betekent.
- ***Terugkeer geschonken goederen bij vooroverlijden schenker:***
Indien de begiftigde zou overlijden voor de schenker dan kan voorzien worden dat de geschonken goederen terugkeren naar de schenker. Er zullen op deze terugkeer geen schenking- of successierechten zijn verschuldigd. Vaak wordt dit voorzien indien de begiftigde geen kinderen heeft, maar zelfs indien deze wel kinderen heeft, kan die mogelijkheid nog voorzien worden.
- ***Periodieke uitkering van een geldsom:***
De schenker wil misschien om fiscale redenen al wel uitdelen aan de volgende generatie maar wil wel ten allen tijde over voldoende inkomsten kunnen beschikken om in zijn levensonderhoud te blijven voorzien: een beding waarin de schenker zich de mogelijkheid voorziet om periodiek (jaarlijks, maandelijks,...) een bepaald bedrag op te nemen uit de geschonken portefeuille (ook wel rentelast genoemd) kan hiervoor een oplossing bieden. Deze uitkering kan automatisch worden voorzien, dan wel op eerste verzoek van de schenker. Dit kan een vaste som zijn, maar ook geïndexeerd.
- ***Onderhoudsverplichting*** : in plaats van of bijkomend aan een rentelast kan de schenker ook voorzien dat de begiftigde alle kosten dient te dragen die noodzakelijk zijn ingevolge ziekte of ouderdom van de schenker, wanneer de schenker niet meer voldoende middelen zou hebben om deze zelf te betalen.

Conclusie

De bankgift laat schenkers toe om een beleggingsportefeuille en/of gelden naar de volgende generatie door te schuiven en op die wijze de successiefactuur fors te verminderen. Het is ook mogelijk om aan dergelijke schenking heel wat voorwaarden te koppelen. Het is echter belangrijk dat zowel inhoudelijk als vormelijk de juiste voorzorgen worden genomen zodat niet het risico bestaat dat de bankgift zou worden nietig verklaard of dat bepaalde voorwaarden niet worden nageleefd of dat deze toch zou aanleiding geven tot belastingshoofding. Het is daarom belangrijk dat u bij de organisatie van uw bankgift beroep doet op specialisten die u hierbij kunnen ondersteunen.